

ความสามารถในการวิจัยและบริการเอกชน

วรรณเพ วิเศษสงวน

หน่วยวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพอาหาร

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค)

NSTDA Annual Conference

25 มีนาคม 2554

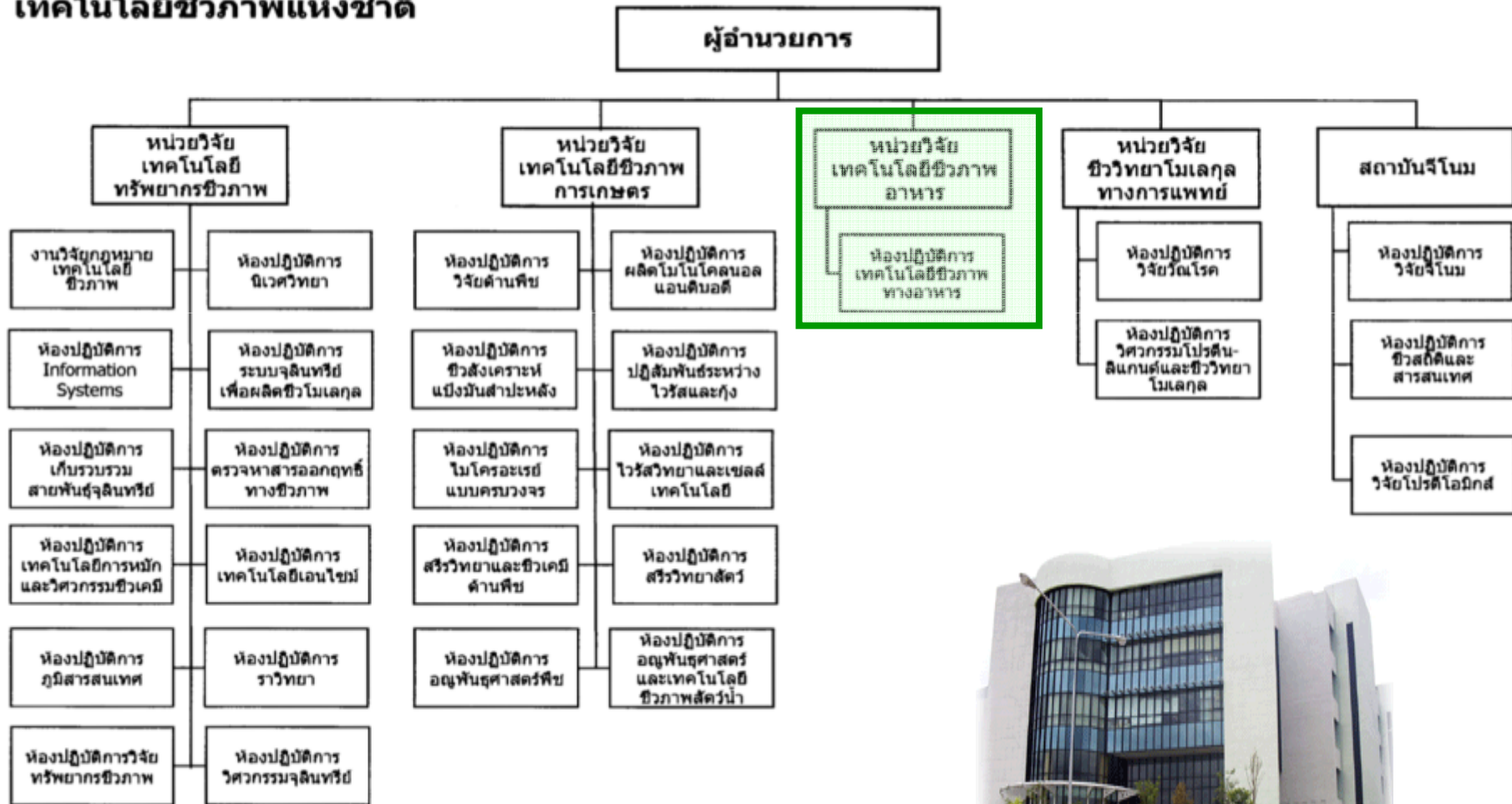
เป้าหมาย

- ความคาดหวัง?
- ความแตกต่าง “งานวิจัย” กับ “งานวิเคราะห์”?
- ทำไมต้องวิจัย?
- ทำวิจัยได้อะไร?
- ลงทุนอะไรบ้าง?
- จะเริ่มต้นอย่างไร?

หน่วยวิจัยของไบโอเทค

โครงสร้างหน่วยวิจัย ศูนย์พันธุวิศวกรรมและ เทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

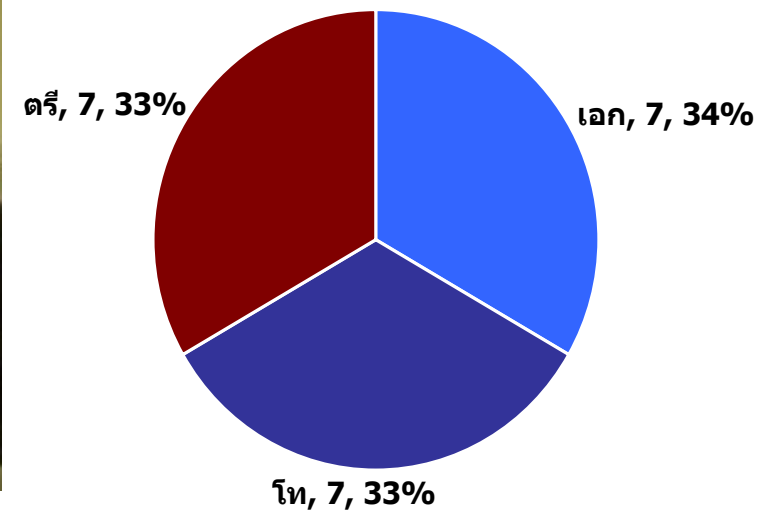
(มีผลบังคับใช้ 1 ต.ค. 2553)

หน่วยวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพอาหาร

นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย

<http://www.biotec.or.th/fbu/>

ความสำคัญของอุตสาหกรรมไทย

ความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารของไทย

- ปี 2552 ไทยส่งออกอาหาร มูลค่า 747,000 ล้านบาท

- คิดเป็น 11.78% ของสินค้าส่งออกทั้งหมดของสินค้าทั้งหมดของไทย
- คิดเป็น 2.4% ของมูลค่าส่งออกอาหารของโลก

- เป็นผู้ส่งออก อันดับ 7 ของโลก

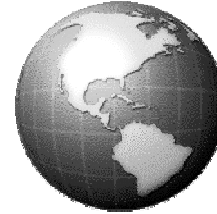
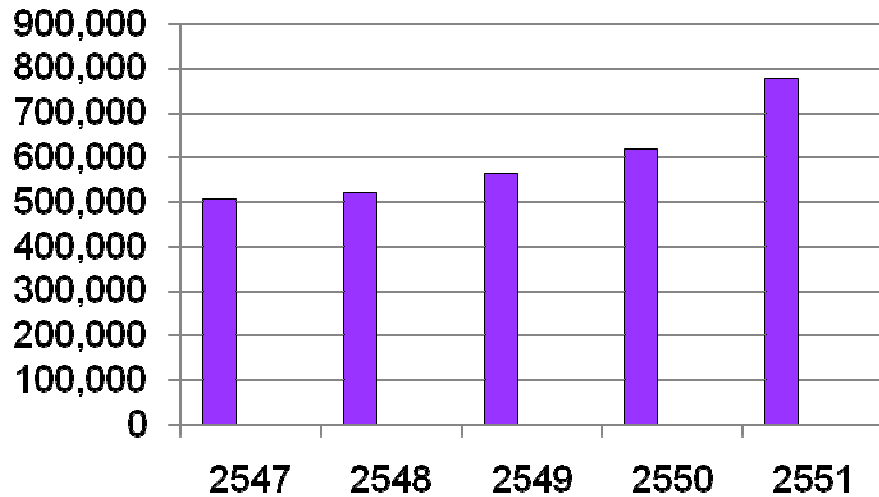
- รองจาก EU สหรัฐอเมริกา บราซิล จีน แคนาดา และอาร์เจนตินา

- มีโรงงานผลิตอาหารแปรรูป จำนวน 10,159 โรงงาน

- 90.89% เป็นรายเล็ก มีเงินทุน < 50 ล้านบาท จำหน่ายตลาดภายในประเทศ
- 9.1% เป็นขนาดกลางและใหญ่ มีเงินทุน > 50 ล้านบาท มีบทบาทในการส่งออก

ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารของไทย

มูลค่าการส่งออกสินค้าอาหารไทย
ระหว่างปี 2547-2551 (หน่วย: ล้านบาท)

ความได้เปรียบของประเทศไทย

- มีแหล่งวัตถุดิบที่สมบูรณ์
- มีเทคโนโลยี ประสิทธิภาพ และความชำนาญเฉพาะด้านในการผลิตวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหาร
- แรงงานมีฝีมือ มีความประณีต
- คุณภาพเป็นที่ยอมรับ มีเอกลักษณ์อาหารไทย
- การสนับสนุนของภาครัฐ

นโยบายรัฐที่เกี่ยวข้อง

- นโยบาย "ครัวไทยสู่ครัวโลก"
- นโยบาย "ปีอาหารปลอดภัย"
- กรอบนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศ
- นโยบายความปลอดภัยทางด้านอาหารของประเทศ
- ยุทธศาสตร์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย

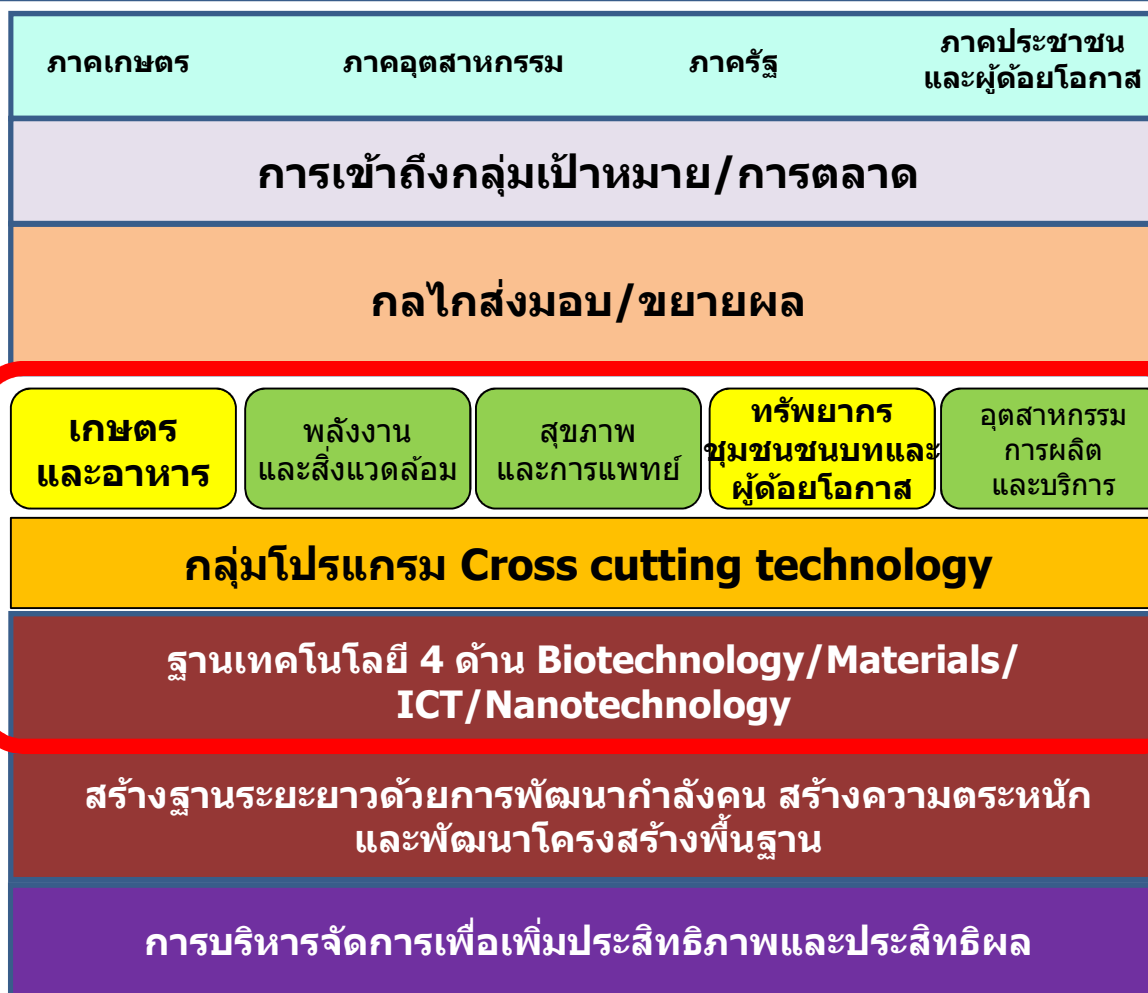
ปัญหาและอุปสรรคต่อศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารของไทย

ปัญหา อุปสรรค

- ขาดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารที่มีมูลค่าเพิ่มออกสู่ตลาด (เนื่องจากในปัจจุบันความต้องการสินค้าในตลาดโลกและศักยภาพในการขยายตลาดมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มและเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค)
- ขาดข้อมูลวิทยาศาสตร์ด้านการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดสู่ภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์
- ขาดข้อมูลพื้นฐานวิทยาศาสตร์ด้านความปลอดภัยอาหาร ประกอบกับประเด็นด้านความปลอดภัยของอาหารและการตระหนักเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคมีมากขึ้น
- มาตรการการกีดกันทางการค้าทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่อภาษี ซึ่งมีโอกาสขยายตัวมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้ข้ออ้างด้านคุณภาพและมาตรฐาน (รวมถึงประเด็นเรื่องการประเมินความเสี่ยง และการตรวจสอบย้อนกลับ) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
- การขาดแคลนแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ โดยเฉพาะแรงงานที่มีความรู้เฉพาะทางในภาคอุตสาหกรรมมีน้อย เช่น บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการวิจัยและพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพ เป็นต้น

โปรแกรมงานของ สวทช. (2554-2559)

ผลกระทบที่มองเห็นและรับรู้ได้

ทิศทาง
งานวิจัย
ของ
สวทช.

หน่วยปฏิบัติการเทคโนโลยีชีวภาพอาหาร

2540 เป็นห้องปฏิบัติการวิจัยภายใต้หน่วยปฏิบัติการวิจัยกลางไบโอเทค
2553 เป็นหน่วยปฏิบัติการวิจัยภายใต้ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ
(ไบโอเทค)

วิสัยทัศน์

มีความเป็นเลิศทางวิชาการและสร้างผลงานวิจัยพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย

พันธกิจ

- สร้างและเผยแพร่องค์ความรู้พื้นฐานและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการยกระดับมาตรฐานการผลิตอาหารของผู้ประกอบการในทุกกระดับ ให้มีคุณภาพและความปลอดภัย
- วิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปรรูปอาหาร

เป้าหมาย:

1. องค์กรความรู้การเปลี่ยนแปลงสมบัติหน้าที่ของโปรตีนอาหาร
2. เทคโนโลยี/วิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมในการรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา
3. การเพิ่มมูลค่าและการใช้ประโยชน์โปรตีนจากวัสดุเศษเหลือ

เคมีอาหาร

เป้าหมาย:

1. การประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณเพื่อการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมความปลอดภัยในอาหารตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดปลายทางการผลิต
2. การกำหนดแนวทางและพัฒนารูปแบบการลดความเสี่ยง

ความปลอดภัยอาหาร

เป้าหมาย:

1. องค์กรความรู้และเทคโนโลยีสนับสนุนการประยุกต์ใช้เชื้อจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติพิเศษในอุตสาหกรรมอาหาร เน้นจุลินทรีย์แลคติก
2. ยกระดับมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยของการผลิตอาหารหมัก

การวิจัยและพัฒนาจุลินทรีย์ต้นเชื้อบริสุทธิ์และการใช้ประโยชน์แบคทีเรียแลคติก

2540

2541-2545

2546-2550

2553

2558

เกษตรและอาหาร

- ข้าว
- มันสำปะหลัง
- ยาง
- เมล็ดพันธุ์
- พืชเพื่ออนาคต
- การผลิตสัตว์และสุขภาพสัตว์
- นวัตกรรมอาหาร

ทรัพยากร ชุมชน และผู้ด้อยโอกาส

- การฟื้นฟูและการจัดการทรัพยากรเพื่อสร้างอาชีพ
- การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างรายได้ที่ยั่งยืน
- การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยาเพื่อศึกษาผลกระทบของภาวะโลกร้อนที่มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพ
- การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพเชิงอุตสาหกรรม
- การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน

- การประเมินความเสี่ยงเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการปริมาณสาร histamine ในน้ำปลาตลอดขั้นตอนการจับปลา กระบวนการผลิตและที่จุดขาย
- ศึกษาผลการประเมินความเสี่ยงของแบคทีเรีย *Salmonella* ในโรงฟักลูกไก่

- ศึกษาผลของระบบการเลี้ยงและสายพันธุ์สุกรที่มีต่อคุณภาพเนื้อ
- ศึกษาวิธีการปรับปรุงคุณสมบัติในการจับกับน้ำของโปรตีนกล้ามเนื้อในสภาวะที่เป็นกรด (หมัก)

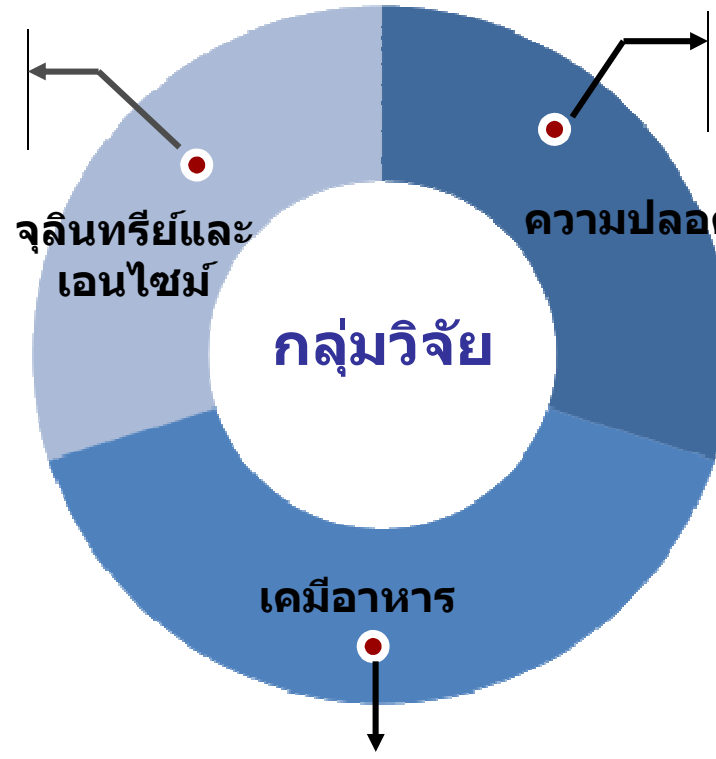
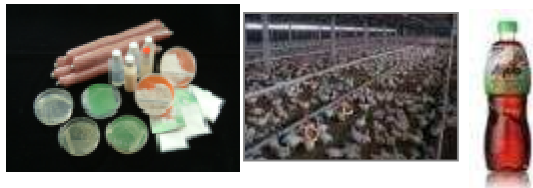
- การคัดเลือกเชื้อโปรไบโอติกโดยใช้เทคนิคทางพันธุวิศวกรรม (PCR)
- การคัดเลือกเชื้อจุลินทรีย์ *Bacillus* กำจัดสารอินทรีย์ที่เหลือในบ่อเลี้ยงกุ้ง
- การศึกษา Auxotroph mutant สำหรับกระบวนการหมักหมม
- การศึกษาต้นเชื้อที่มีศักยภาพเป็น Probiotic

**ศักยภาพ
ความเชี่ยวชาญ+ทรัพยากร+เทคโนโลยี**

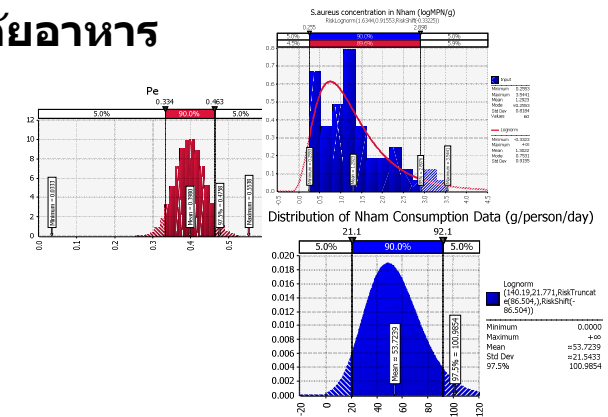
ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีชีวภาพทางอาหาร

มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีสนับสนุนการประยุกต์ใช้เชื้อจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติพิเศษในอุตสาหกรรมอาหาร เน้นจุลินทรีย์แลคติก

- อุตสาหกรรมอาหารหมัก
- อุตสาหกรรมอาหารสัตว์

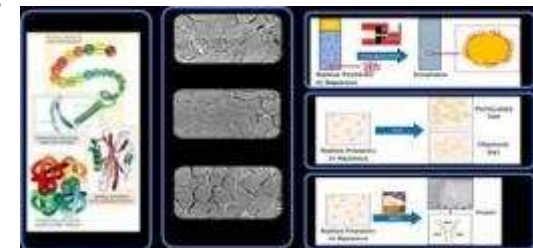

มุ่งเน้นการประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณเพื่อกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมความปลอดภัยในอาหาร ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดปลายทางการผลิต

มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้การเปลี่ยนแปลงสมบัติหน้าที่ของโปรตีนอาหาร และการเพิ่มมูลค่าและการใช้ประโยชน์โปรตีนจากวัสดุเศษเหลือ

- การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต

I. การใช้ประโยชน์จุลินทรีย์ และอาหารหมัก

ยุทธศาสตร์เป้าหมาย 1

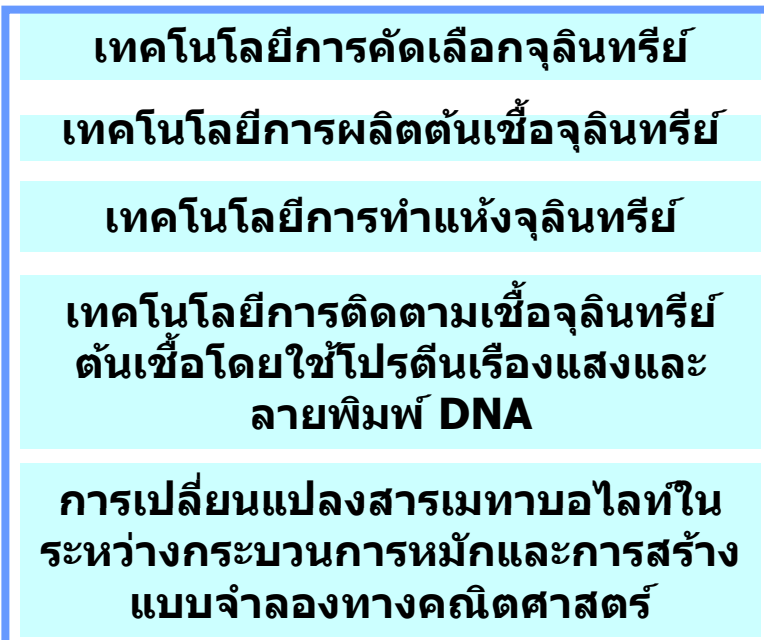
จุลินทรีย์แลคติก: สร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีสนับสนุนการประยุกต์ใช้เชื้อจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติพิเศษในอุตสาหกรรมอาหาร **อาหารหมักสำหรับคนและสัตว์** **โปรไบโอติก**

แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย

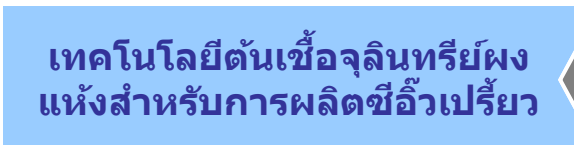
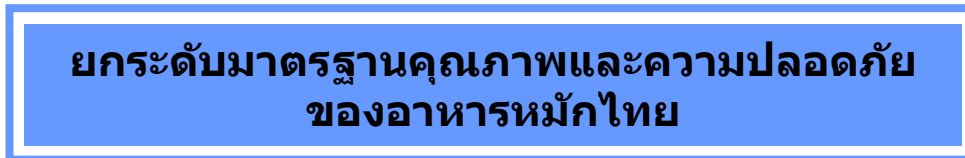
- สร้างองค์ความรู้และพัฒนาเทคโนโลยีในการคัดเลือกจุลินทรีย์ที่มีศักยภาพ
- สร้างองค์ความรู้ทางอนุพันธุศาสตร์ของจุลินทรีย์แลคติก เพื่อการประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารหมักสำหรับคนและสัตว์
- พัฒนารูปแบบการปรับปรุงสรีรวิทยาของต้นเชื้อบริสุทธิ์ให้มีประสิทธิภาพในการหมักที่ดีขึ้น ตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม
- พัฒนากระบวนการหมักเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัย

การวิจัยและพัฒนาจุลินทรีย์ต้นเชื้อบริสุทธิ์และอาหารหมัก

องค์ความรู้
และเทคโนโลยี

การนำไปประยุกต์ใช้

เทคโนโลยีต้นเชื้อจุลินทรีย์สำหรับการหมักเห็ด

งานวิจัย

- ❑ การคัดเลือกต้นเชื้อจุลินทรีย์
 - *Lactobacillus plantarum*,
 - *Pediococcus acidilactici*
 - *Staphylococcus xylosus*
 - Yeast
- ❑ การพัฒนาอาหารเลี้ยงเชื้อต้นทุนต่ำ
- ❑ เทคโนโลยีการทำแห้งจุลินทรีย์

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับ บริษัท ทาเลนท์ จำกัด ใช้ สิทธิเทคโนโลยีสูตร เชื้อจุลินทรีย์ในการผลิตต้นเชื้อเห็ดและการใช้ต้นเชื้อจุลินทรีย์ในการหมักเห็ด

Output

- ✓ สิทธิบัตร 3 เรื่อง
- ✓ อนุสิทธิบัตร 5 เรื่อง

ผลกระทบ

✓ บริษัทฯ จำหน่ายต้นเชื้อบริสุทธิ์ สำหรับการผลิตเห็ดมูลค่า 1 ล้านบาท/ปี นำไปใช้ในการผลิตเห็ดจำหน่ายได้ประมาณ 50 ล้านบาท

✓ ผลิตภัณฑ์เห็ดที่ปลอดภัยสำหรับการบริโภค ทำให้ลดค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลโรคทางเดินอาหาร คิดเป็นมูลค่ารวม 4.76 ล้านบาท หรือ 1.19 ล้านบาท/ปี

การพัฒนาต้นเชื้อจุลินทรีย์ผงแห้งและพัฒนาระบบการผลิต ในการผลิตซีอิ๊วเปรี้ยวโดยใช้ต้นเชื้อจุลินทรีย์

ปัญหา

ซีอิ๊วเปรี้ยวมีรสเปรี้ยวที่
แหลมไม่กลมกล่อม
รวมถึงการเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็วของรสชาติ
ของผลิตภัณฑ์ ไม่เป็นที่
พอใจของผู้บริโภค

ความร่วมมือวิจัย

บริษัท เซน (ประเทศไทย) จำกัด
ร่วมวิจัยกับไบโอเทคและ ม.มหิดล
ทำการศึกษาเชื้อจุลินทรีย์เพื่อ
พัฒนาต้นเชื้อจุลินทรีย์ผงแห้ง และ
พัฒนาระบบการผลิตเบื้องต้นใน
การผลิตซีอิ๊วเปรี้ยวจาก
เชื้อจุลินทรีย์

การค้นพบ

พบว่าเชื้อจุลินทรีย์ทำให้คุณภาพ
ของผลิตภัณฑ์ดีขึ้นและผลิตกรด
แลคติกออกมาทดแทนการใช้
กรดอะซิติกบางส่วนได้ รวมทั้ง
ยังได้พัฒนาวิธีการเพาะเลี้ยง
เซลล์ของจุลินทรีย์ให้ได้ปริมาณ
เซลล์ในระดับสูง

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ศษ. อนุญาตให้กับบริษัท เซน (ประเทศไทย) จำกัด ใช้สิทธิเชื้อจุลินทรีย์
Lactobacillus plantarum BCC 9546 และ *Tetragenococcus halophilus* MUBT
71 สูตรเชื้อจุลินทรีย์ในการผลิตซีอิ๊วเปรี้ยวและกระบวนการเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์ให้
ผลิตกรดแลคติก ระยะเวลา 7 ปี (1 ก.ย. 51 – 31 ส.ค. 58)

ผลกระทบ

- ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพ
- ควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์
ให้สม่ำเสมอได้

Lactobacillus plantarum

Tetragenococcus halophilus

การย่อยสลายโปรตีนของการหมักถั่วเน่า

สาร Umami เป็นสารที่ได้จากการหมักถั่วเหลืองโดยใช้จุลินทรีย์ โดยมีกรดอะมิโนกลูตาเมต (Glutamate) เป็นสารประกอบที่สำคัญ ช่วยในการเพิ่มรสชาติให้กับผลิตภัณฑ์อาหาร

➢ ศช. ได้ร่วมกับบริษัทเอกชน ศึกษาการหมักถั่วเหลืองโดยใช้จุลินทรีย์ *Bacillus subtilis* และการอบแห้งในระดับห้องปฏิบัติการ ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่ต้นทุนการผลิตยังคงสูง

Scale-up (KMUTT- BIOTEC- เอกชน)

การผลิตสารปรุงรส Umami จากถั่วเหลือง ในระดับต้นแบบ solid state fermentation

- ควบคุมความชื้นได้ง่าย ลดการปนเปื้อนจากจุลินทรีย์อื่นๆ
- ใช้เวลาในการหมัก 24 ชั่วโมง
- ผลิตภัณฑ์มีกลิ่นดี
- มี glutamate อยู่ในปริมาณที่สูงตามที่ต้องการ
- ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าแบบอาหารเหลว

ยื่นจดสิทธิบัตรในประเทศไทย "กรรมวิธีการผลิตผงถั่วเหลืองหมักกลิ่นรสอูมามิจากกระบวนการหมักอาหารแข็งโดยใช้จุลินทรีย์บริสุทธิ์" วันที่ 16 พ.ค. 2551

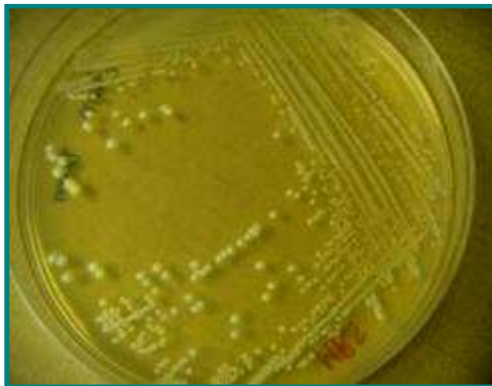
การคัดเลือกต้นเชื้อจุลินทรีย์ที่มีความไวต่อความเป็นกรด เพื่อใช้เป็นต้นเชื้อในการหมักเห็ด

ปัญหา

➢ เห็ดเมื่อเกิดการหมักสมบูรณ์แล้ว ($\text{pH} \leq 4.6$) หากปล่อยให้เห็ดเกิดการหมักต่อไปจะทำให้อายุการเก็บรักษาของเห็ดสั้น เนื่องจากมีผลให้เกิดความเป็นกรดมากเกินไป ทำให้โปรตีนในเนื้อเห็ดจับตัวแน่นขึ้น และน้ำไหลออกมา เห็ดจะมีน้ำหนักลดลงและสีซีดมากขึ้น

แนวทางเลือกในการแก้ปัญหา

➢ ปรับปรุงสายพันธุ์เชื้อ *L. plantarum* BCC 9546 หนึ่งในต้นเชื้อที่แยกมาจากเห็ด โดยทำให้เชื้อมีความไวต่อความเป็นกรด ซึ่งคัดเลือกจากเชื้อที่มีคุณลักษณะต้านยาปฏิชีวนะนีโอไมซิน เมื่อการหมักเห็ดมาถึงค่า pH ที่ประมาณ 4.6 ทำให้เชื้อหยุดการเจริญเติบโต ดังนั้นเห็ดที่หมักโดยต้นเชื้อที่มีความไวต่อกรด จึงสามารถยืดเวลาการเก็บรักษาเห็ดที่อุณหภูมิห้องได้นานกว่าเห็ดที่หมักด้วยต้นเชื้อสายพันธุ์ดั้งเดิม และยังคงรักษาค่า pH เห็ดไว้ได้ที่ประมาณ 4.6 (7 วัน) ช่วยลดปัญหาเห็ดเกิดการหมักจนเป็นกรดมากเกินไป

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

เป็นแนวทางในการพัฒนาต้นเชื้อบริสุทธิ์ให้สามารถยืดเวลาการเก็บรักษาเห็ดที่อุณหภูมิห้อง รวมถึงลดต้นทุนการขนส่งเห็ดแบบแช่เย็น

ยื่นจดสิทธิบัตรในประเทศไทย

การคัดเลือกต้นเชื้อจุลินทรีย์แลคติกเพื่อใช้ในการหมักผักกาดดองเปรี้ยว

ปัญหา

กระบวนการหมักดั้งเดิมเป็นแบบธรรมชาติโดยอาศัยเชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนมากับวัตถุดิบ

- การควบคุมกระบวนการหมักทำได้ยาก
- ไม่มีความสม่ำเสมอของผลิตภัณฑ์ที่ได้
- เชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคสามารถเจริญเติบโตได้เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

ความร่วมมืองานวิจัย

คัดเลือกเชื้อจุลินทรีย์จาก BIOTEC Culture Collection ที่มีความสามารถในการหมักดองผักกาดเขียวปลี

เป้าหมาย

ได้ต้นเชื้อจุลินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับการหมักดองผักกาดเขียวปลี โดยสามารถทำให้เกิดกระบวนการหมักที่ให้ผลิตภัณฑ์ที่มีค่าความเป็นกรดในระดับที่ต้องการ/หรือ มีคุณภาพตามที่ต้องการ

ผลกระทบ

- ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ
- สามารถกำหนดระยะเวลาในการหมักที่แน่นอนได้
- ลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการหมักที่ล้มเหลว
- ปลอดภัยจากการเจริญของจุลินทรีย์ก่อโรคและสารประกอบเอมีนที่อาจเกิดในระหว่างกระบวนการหมัก

กระบวนการเร่งการหมักน้ำปลาด้วยเอนไซม์

การวิจัย

นักวิจัยไบโอเทคร่วมวิจัยกับบริษัท น้ำปลา (ตราปลาหมึก) จำกัด ดำเนินการวิจัยและพัฒนาวิธีการหมักน้ำปลาโดยใช้เอนไซม์เร่งการย่อยสลายโปรตีน และสร้างสารให้กลิ่นรส

พบว่าสามารถลดระยะเวลาการหมักจากปกติ 18 เดือน ให้เหลือ 11 เดือน

ผลิตภัณฑ์

บริษัทฯ ผลิตน้ำปลาโดยกระบวนการใช้เอนไซม์ และได้จำหน่ายในเชิงพาณิชย์ตั้งแต่เดือนเมษายน 2552

❖ ผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อการส่งออก

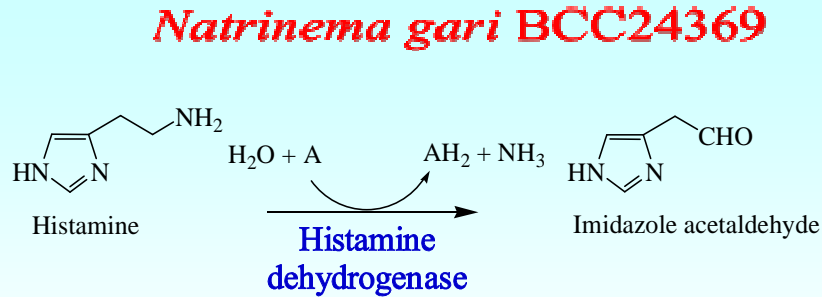
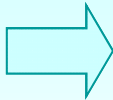
การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ศช. ได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับบริษัทฯ ใช้สิทธิงานวิจัยโดยสมบูรณ์ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551

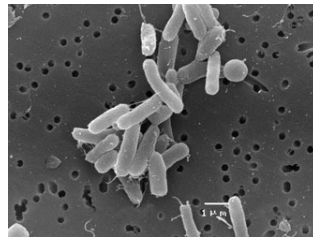
ปี 2553 บริษัทฯ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายน้ำปลาชนิดใหม่ สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศจากการส่งออกประมาณ 3.77 ล้านบาท

การลดปริมาณสารฮีสตามีนในผลิตภัณฑ์น้ำปลา

ฮีสตามีนเป็นสารประกอบ Biogenic amine ซึ่งก่อให้เกิดอาการเป็นพิษที่เรียกว่า Scombroid fish (histamine) poisoning

พบจุลินทรีย์แอเคียสายพันธุ์ *Natrinema gari* BCC 24369 ซึ่งเป็นเชื้อใหม่ในกลุ่มของ *Natrinema* ที่มีกิจกรรมของเอนไซม์ฮีสตามีนดีไฮโดรจีเนส

การใช้ *Natrinema gari* BCC 24369 ในการย่อยสลายฮีสตามีนในน้ำปลาโดยกระบวนการทางชีวภาพในสภาวะที่เหมาะสมสามารถลดปริมาณฮีสตามีนในน้ำปลาลงได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะเวลา 1-2 วัน

Impact

Publication

- ❖ วารสาร *Enzyme and Microbial Technology* (2010), 46 (2), 92-99 (IF = 2.375)
- ❖ วารสาร *Food Chemistry* (2010), In press (IF = 2.6)

patent

- ❖ กรรมวิธีการลดสารฮีสตามีนในผลิตภัณฑ์อาหารที่มีเกลือสูงด้วยจุลินทรีย์แอเคียที่ชอบเกลือ

ความร่วมมืองานวิจัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ
นักวิจัยไบโอเทค วิจัยการผลิต
เอนไซม์เพนโตซานเนส ซึ่งเป็น
เอนไซม์ที่ใช้เสริมในอาหารเลี้ยงสัตว์
เพื่อช่วยย่อยโดยใช้เชื้อรา
(*Aspergillus* sp.) BCC7178
ผลิตเอนไซม์ที่ทำงานได้ดีลำไส้
ของสัตว์ ไม่สร้างสารพิษและย่อย
อาหารสัตว์

ผลการวิจัยร่วมกับ
บริษัทพบว่าหมูโตเร็ว
ขึ้น มีน้ำหนักมากขึ้น
มีอัตราแลกเนื้อต่ำลง
คือใช้อาหารน้อยลง
แต่ได้น้ำหนักมากขึ้น
สัตว์ย่อยและดูดซึม
อาหารได้ดีขึ้น

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ไบโอเทค อนุญาตให้บริษัทเอเชีย
สตาร์ แอนิมัลเฮลท์จำกัด ใช้สิทธิ
กระบวนการผลิตเอนไซม์เพนโต
ซานเนสจากเชื้อราสายพันธุ์
Aspergillus sp. BCC7178 เพื่อใช้ใน
อุตสาหกรรมอาหารสัตว์บก เป็น
ระยะเวลา 7 ปี 3 เดือน

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

- บริษัทฯ มีรายได้จากการจำหน่ายในปี 2553 ประมาณ 2.4 ล้านบาท (ยกเว้นการเก็บค่า royalty fee ปีแรก)
- ลดการนำเข้า 4.8 ล้านบาท (บริษัทฯ ได้ผลิตเอนไซม์เพนโตซานเนสประมาณ 12,000 กิโลกรัม ทดแทนการนำเข้าผลิตภัณฑ์ต่างประเทศที่มีราคา 400 บาท/กิโลกรัม)
- ผลตอบแทนจากผลผลิตสัตว์ที่เพิ่มขึ้นและต้นทุนอาหารสัตว์ที่ลดลงจากการใช้เอนไซม์เพนโตซานเนส รวม 22.35 ล้านบาท (ผลตอบแทนจากการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้น 300 บาท/ตัว ใช้ในสุกร 70,000 ตัว และผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่เพิ่มขึ้น 15 บาท/ตัว ใช้ในไก่ 90,000 ตัว)

ผลิตภัณฑ์

- ✓ ผลิตเอนไซม์เพนโตซานเนส

การใช้เชื้อแบคทีเรีย และการผลิตต้นเชื้ออาหารหมักสัตว์

การค้นพบ

ค้นพบ *Bacillus* sp. จากการคัดเลือกเชื้อจุลินทรีย์จาก BIOTEC Culture Collection

Before renovation

ความร่วมมือวิจัย

• นักวิจัยไบโอเทคร่วมวิจัยกับบริษัท เอสพีเอ็มอาหารสัตว์ จำกัด และ มลช. เนื่องจากเล็งเห็นผู้บริโภคนเนื้อสัตว์มีแนวโน้มบริโภคเนื้อสัตว์ปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งเน้นการใช้จุลินทรีย์และผลิตภัณฑ์จากจุลินทรีย์เป็นสารเสริมในอาหารสัตว์ทดแทนการใช้สารเคมี/ยาปฏิชีวนะ

• กระบวนการผลิตต้นเชื้อจุลินทรีย์ในระดับโรงงานต้นแบบสำหรับอาหารสัตว์หมัก โดยให้ผลในการทดสอบภาคสนามดีกว่าอาหารหมักของสุกรที่ขายในเชิงการค้า

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้บริษัท เอส พี เอ็ม ไซ เอ็นซ์ จำกัด ในการผลิตต้นเชื้ออาหารหมักสัตว์เพื่อการผลิตเป็นสารเสริมชีวภาพสำหรับอาหารสัตว์บก

บริษัทฯ ลงทุนจัดตั้งบริษัท ไมโครอินโนเวท จำกัด โดยร่วมทุนกับ สวทช. โดยบริษัทฯ ได้เริ่มดำเนินงานผลิตเชิงพาณิชย์เมื่อปลายปี 2552

ผลกระทบ

- ในปี 2553 บริษัทฯ มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับฟาร์มทั่วไป 0.4 ล้านบาท
- ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการใช้เชื้อที่ผลิตได้สามารถลดต้นทุนค่ายา ค่าอาหาร ค่าเชื้อ และลดอัตราการสูญเสีย ~ 25 ล้านบาท
- ลดการนำเข้าเชื้อจุลินทรีย์ ~ 31 ล้านบาท

After renovation

การศึกษาวิธีการผลิตซิงค์เมทไธโอนีนคีเลต

ที่มาของงานวิจัย

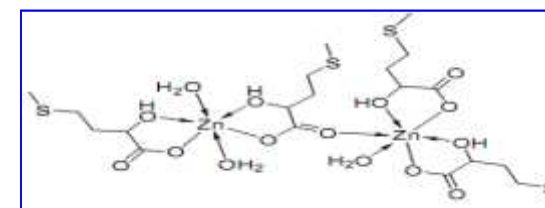
ในอาหารสัตว์แร่ธาตุในรูปของสารประกอบมักเกิดการแตกตัวและรวมตัวกับสารอื่นในระบบทางเดินอาหาร ส่งผลให้ยากต่อการดูดซึมและติดค้างออกมากับมูลสัตว์ ทำให้สัตว์ขาดแคลนแร่ธาตุที่จำเป็น

ความจำเป็นในการใช้คีเลต

แร่ธาตุในรูปคีเลตจะช่วยป้องกันการแตกตัวหรือรวมตัวกับสารอื่น ๆ ในระบบทางเดินอาหารของสัตว์ และเอื้อต่อการดูดซึมในลำไส้เล็กและเซลล์เนื้อเยื่อสัตว์จึงสามารถนำแร่ธาตุไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นและลดปริมาณแร่ธาตุที่ตกค้างออกมากับมูลสัตว์

คีเลต (chelate) คือ สารประกอบเชิงซ้อนที่เกิดจากแร่ธาตุที่มีประจุบวกมาสร้างพันธะยึดกับสารกลุ่ม poly dentate ligand ที่มีไอออนลบหรือประจุลบด้วยพันธะ coordinate covalent และเกิดสารประกอบที่มีโครงสร้างแบบวงแหวน

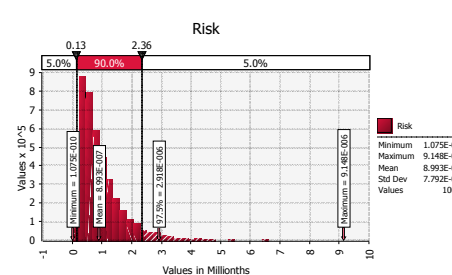
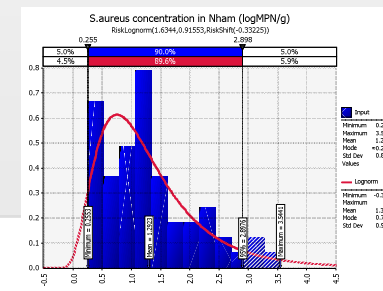
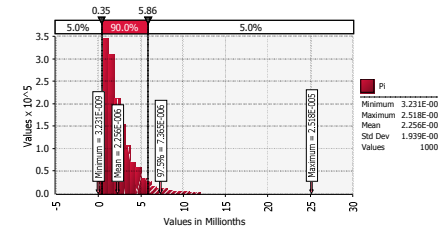
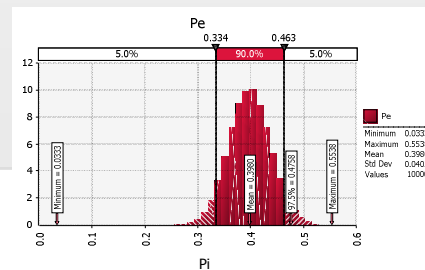
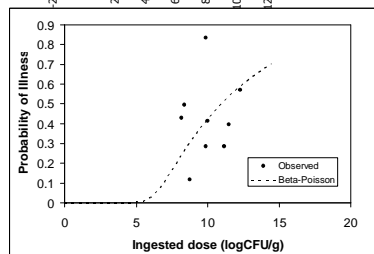
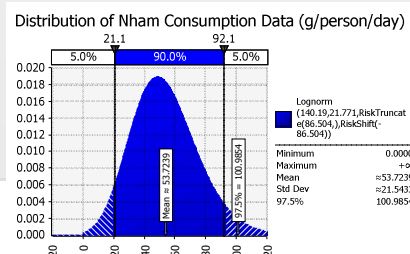
ประโยชน์ของคีเลตในอาหารสัตว์

- ช่วยปรับปรุงความสมบูรณ์พันธุ์ในแม่สุกรและระบบสืบพันธุ์ให้ดีขึ้น เพิ่มปริมาณของเนื้อแดงและลดเปอร์เซ็นต์ไขมันในสุกร
- ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการสืบพันธุ์ของสัตว์ และเพิ่มอัตราส่วนการผลิตไข่ในไก่ไข่
- ช่วยทำให้ระบบภูมิคุ้มกันและความสมบูรณ์ของพันธุ์วัวให้ดีขึ้น เพิ่มปริมาณและคุณภาพของนํานม

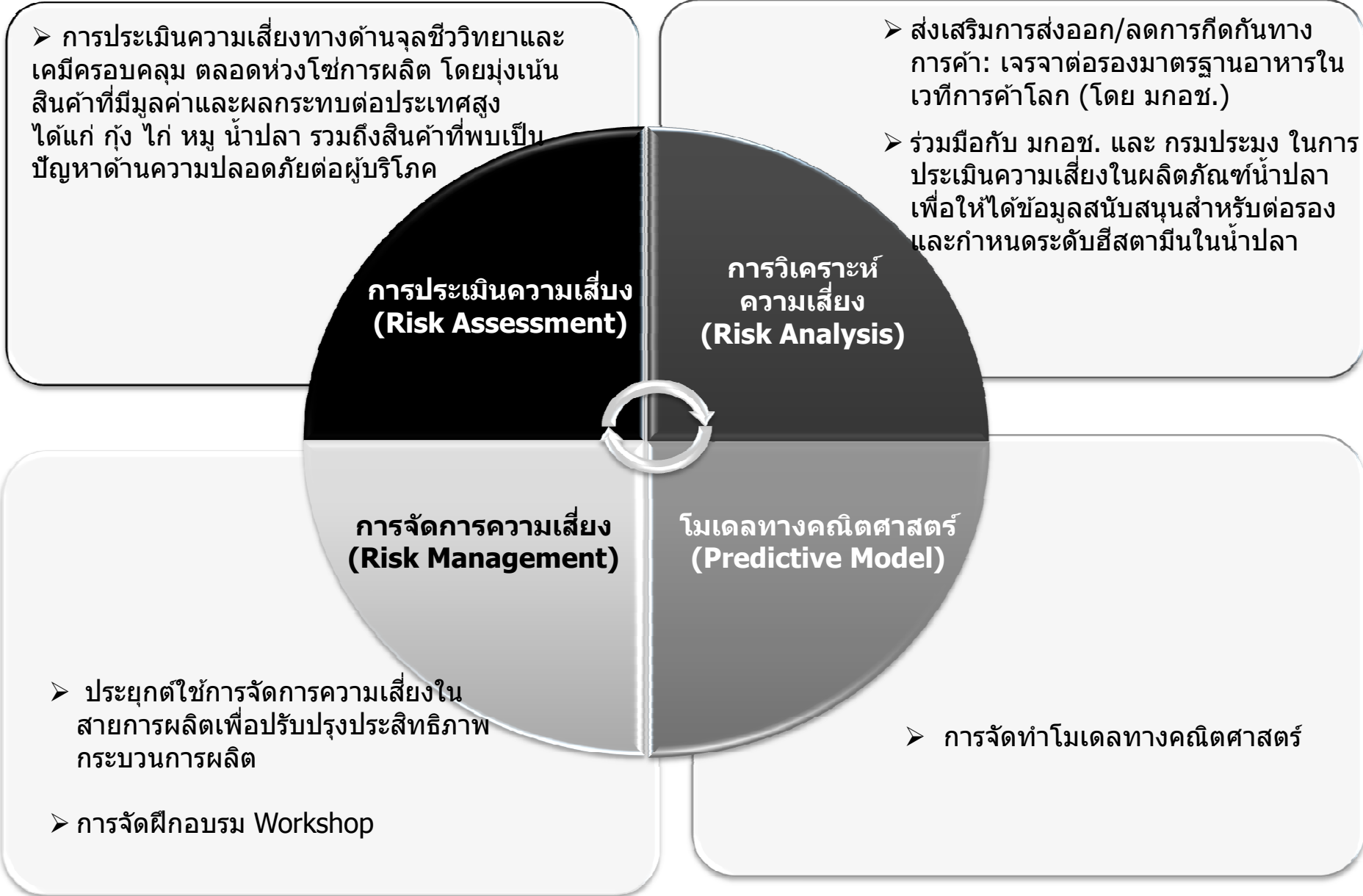
II. กลุ่มงานวิจัยการประเมินความเสี่ยง และความปลอดภัยอาหาร

ยุทธศาสตร์เป้าหมาย 2

การประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณ: สร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีสนับสนุนการประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณเพื่อกำหนดเกณฑ์ควบคุมความปลอดภัยในอาหารตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดปลายทางการผลิต เน้นการปนเปื้อนจุลินทรีย์ก่อโรค ในผลิตภัณฑ์อาหารที่เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย

ความปลอดภัยอาหาร: การประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณ

➢ การประเมินความเสี่ยงทางด้านจุลชีววิทยาและเคมีครอบคลุม ตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยมุ่งเน้นสินค้าที่มีมูลค่าและผลกระทบต่อประเทศสูง ได้แก่ กุ้ง ไข่ หมู น้ำปลา รวมถึงสินค้าที่พบเป็นปัญหาด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

➢ ส่งเสริมการส่งออก/ลดการกีดกันทางการค้า: เฝ้าระวังมาตรฐานอาหารในเวทีการค้าโลก (โดย มกอช.)

➢ ร่วมมือกับ มกอช. และ กรมประมง ในการประเมินความเสี่ยงในผลิตภัณฑ์น้ำปลา เพื่อให้ได้ข้อมูลสนับสนุนสำหรับต่อรอง และกำหนดระดับฮีสตามีนในน้ำปลา

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis)

การจัดการความเสี่ยง (Risk Management)

โมเดลทางคณิตศาสตร์ (Predictive Model)

➢ ประยุกต์ใช้การจัดการความเสี่ยงในสายการผลิตเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการผลิต

➢ การจัดฝึกอบรม Workshop

➢ การจัดทำโมเดลทางคณิตศาสตร์

ตัวอย่างผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

- การประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณของเชื้อก่อโรค *S. aureus* และสารประกอบในโตรซามีนในแฮมหมู
 - การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพที่เกิดขึ้นจากการบริโภคแฮมที่มีเชื้อ *S. aureus* และสารประกอบในโตรซามีน
 - แนวทางการจัดการความเสี่ยงเชิงปริมาณ
- การประเมินความเสี่ยงของเชื้อ *Salmonella* ในขั้นตอนการเชือดไก่เนื้อ
 - แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในการคาดคะเนจำนวนเชื้อที่ลดลง
 - แนวทางการจัดการการประเมินความเสี่ยง
- การประเมินความเสี่ยงของของเชื้อ *Salmonella* ในขั้นตอนพ่อแม่พันธุ์ไก่เนื้อ โรงฟักไข่ไก่ ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อและหลังการผลิตสู่ผู้บริโภค
 - วัตถุประสงค์ความรู้เรื่องการเจริญ และปนเปื้อนข้ามของ *Salmonella* ตั้งแต่โรงฟักไข่ ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ กระบวนการผลิต กระบวนการจัดการหลังการผลิตจนถึงจุดวางขาย ตลอดจนกระบวนการจัดการของผู้บริโภคหลังการซื้อ
 - ได้แนวทางการจัดการเพื่อลดการเจริญ การปนเปื้อนของ *Salmonella* ในกระบวนการผลิตไก่สดแช่แข็งเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดโรคให้ได้ระดับที่ยอมรับได้

S. aureus

Salmonella

Salmonella

การประเมินความเสี่ยงต่อสารฮีสตามีนจากการบริโภคน้ำปลาไทย

ที่มาของงานวิจัย

นานาชาติยังไม่มีมาตรฐานในการกำหนดปริมาณฮีสตามีนในน้ำปลา มาตรฐานที่ใช้อยู่เป็นค่าที่ใช้กับปลาทะเลหมักทั่วไป ซึ่งมีลักษณะการบริโภคต่างจากการบริโภคน้ำปลาซึ่งมีปริมาณน้อยกว่ามาก

ปริมาณการรับสัมผัสฮีสตามีน จากการบริโภคน้ำปลาแท้ของคนไทยนั้น สามารถคำนวณได้โดยใช้ตัวแปรที่สำคัญสองตัวคือ

C = ความเข้มข้นของฮีสตามีนในน้ำปลา (ppm)

M = ปริมาณการบริโภค มีหน่วยเป็น กรัม (g) ต่อคนต่อวัน

ปริมาณสารฮีสตามีนที่ผู้บริโภครจะได้รับนั้นสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\text{Histamine Intake (mg/คน/วัน)} = \frac{(C \times M)}{1000}$$

ผลการศึกษา พบว่าโอกาสของการเกิดโรค Histamine Food Poisoning จากการบริโภคน้ำปลาต่ำมากและความเสี่ยงต่อผู้บริโภครเมื่อใช้มาตรฐานฮีสตามีนเท่ากับ 400ppm และ 200ppm นั้นไม่ต่างกัน

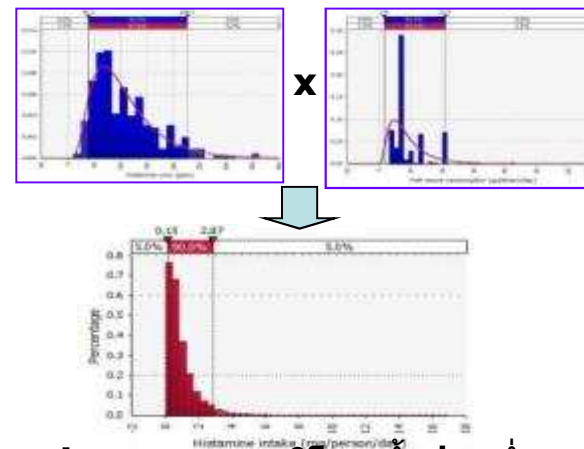

มกอช. ได้นำเสนอต่อคณะกรรมการวิชาการโคเด็กซ์สาขาสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ให้ปริมาณฮีสตามีนในน้ำปลาที่จะมีได้ไม่เกิน 400 ppm ซึ่งที่ประชุมยอมรับและจะทำการตีพิมพ์ในมาตรฐานของน้ำปลาโลกต่อไป

ความร่วมมือวิจัย

ไบโอเทค ร่วมกับ **สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร (มกอช.)** และ **กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** จัดทำโครงการประเมินความเสี่ยงต่อฮีสตามีนจากการบริโภคน้ำปลาไทย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณามาตรฐานปริมาณฮีสตามีนในน้ำปลาไทย

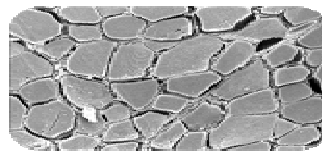
- การประเมินความเสี่ยงของฮีสตามีนในน้ำปลาใช้วิธี **Deterministic Model** และ **Probabilistic Model** และเปรียบเทียบค่าการประเมินความเสี่ยงที่ได้จากทั้งสองโมเดล

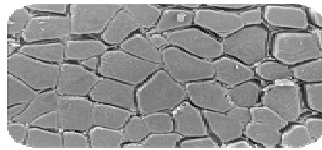
III. กลุ่มงานวิจัยเคมีอาหาร

ยุทธศาสตร์เป้าหมาย 3

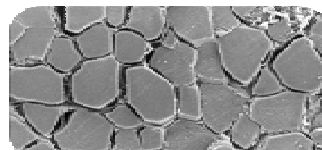
**โปรตีนอาหาร: สร้างองค์ความรู้การเปลี่ยนแปลงสมบัติ
หน้าที่ของโปรตีนอาหาร เน้นเนื้อสัตว์และการพัฒนา
สารเติมแต่งประเภทโปรตีน**

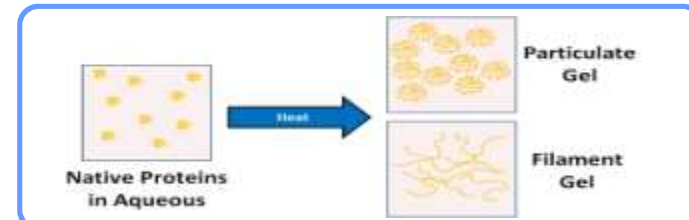
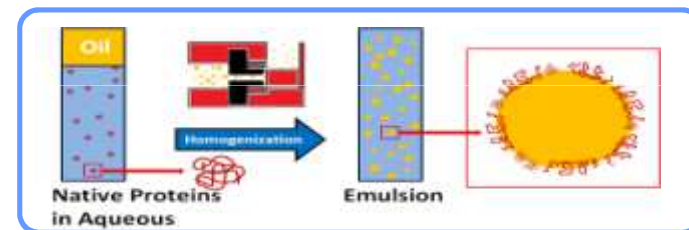
Duroc

Landrace

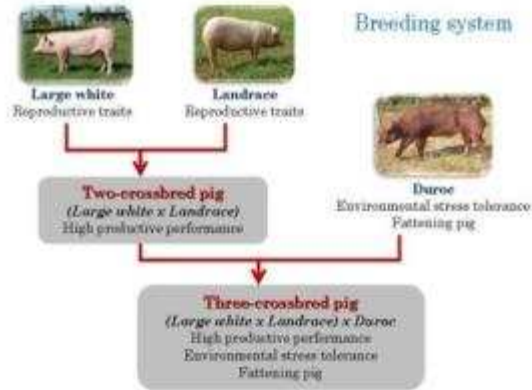

Three-crossbred pig

การศึกษาคุณภาพของเนื้อสุกรจากสายพันธุ์และระบบการเลี้ยงที่แตกต่างกัน: การเปลี่ยนแปลงหลังการตายและผลของกระบวนการแปรรูป

Breeding program

Production system

Post-mortem handling

Meat characteristics

Compositions/ muscle fiber types/
functional properties

Improve crossbreeding program

Tenderization process: Role of endogenous proteases

(calpains, cathepsins, proteasomes)

Adjust meat conditioning: Temp & Time

(inhibit or enhance proteolysis)

องค์ความรู้การเปลี่ยนแปลงด้านชีวเคมีและสรีระวิทยาของเนื้อหมู สำหรับเป็นข้อมูลการปรับปรุงการจัดการ/พัฒนาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อการควบคุมคุณภาพของเนื้อหมูให้เหมาะสมกับความต้องการในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

การลดน้ำไหลเยิ้มในผลิตภัณฑ์แฮม

ปัญหา

การเกิดน้ำไหลเยิ้มออกจากผลิตภัณฑ์แฮมที่อยู่ระหว่างการเก็บและรอการจำหน่าย เนื่องจากกรดอินทรีย์ที่ผลิตออกมามากเกินไป (pH << 4.6)

งานวิจัย

ศึกษาการใช้ hydrocolloid และ protein additive เพื่อลดการเกิดน้ำไหลเยิ้มในผลิตภัณฑ์แฮม

การค้นพบ

- ✓ whey protein isolate (WPI) ที่ผ่านการให้ความร้อนมีความสามารถเกิดเจลที่อุ้มน้ำได้ดีในสารละลายที่เป็นกรด
- ✓ จากการประเมินทางประสาทสัมผัส พบว่าแฮมที่เติม WPI ที่ผ่านการทำแห้งได้รับการยอมรับของผู้บริโภคสูงกว่าแฮมสูตรควบคุม

ขณะนี้ได้กระบวนการที่เหมาะสมในการผลิตแฮมที่มีน้ำไหลเยิ้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการผลิตแบบเดิม

การใช้ประโยชน์โปรตีนจากวัตถุดิบเศษเหลือ

มุ่งเน้นการศึกษาขั้นตอนที่เหมาะสมในการผลิตโปรตีนไอโซเลต การปรับปรุงคุณภาพของโปรตีนไอโซเลตให้มีสมบัติเชิงหน้าที่ที่เหมาะสม

ปัญหา

- กระบวนการผลิตวันเส้นและแป้งถั่วเขียวจากเมล็ดถั่วเขียวจะต้องแยกโปรตีนออกจากแป้งถั่วเขียว ปกติโปรตีนถั่วเขียวที่ได้นี้ไปผลิตเป็นผงโปรตีนสำหรับใช้เป็นอาหารสัตว์
- บริษัทฯ มีความประสงค์ที่จะเพิ่มมูลค่าของโปรตีนที่แยกมาจากแป้งถั่วเขียวให้สูงขึ้น และเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของโปรตีนไอโซเลตให้มีสมบัติเชิงหน้าที่ที่เหมาะสม เช่น การลุ่มน้ำและน้ำมัน ความสามารถในการเกิดโฟม อิมัลชัน และเจล เพื่อการประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์อาหาร

เป้าหมาย

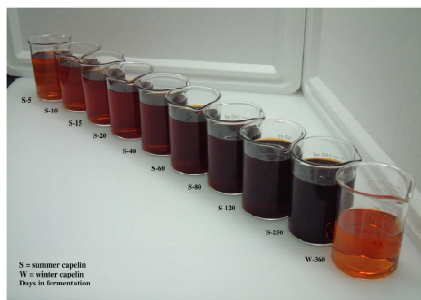
ต้นแบบและกระบวนการผลิตโปรตีนไอโซเลตจากน้ำโปรตีนที่ได้จากการผลิตแป้งถั่วเขียว ที่มีศักยภาพในการปรับปรุงสมบัติเชิงหน้าที่และคุณภาพของอาหาร

การศึกษาฟิล์มชะลอการเปลี่ยนสี

ปัญหาสำคัญของ
อุตสาหกรรมน้ำปลา

น้ำปลาเปลี่ยนแปลงสีจากน้ำตาลอมแดงเป็นมีสี
น้ำตาลหรือดำเข้มทำให้สินค้าไม่เป็นที่ยอมรับ
ของผู้บริโภค

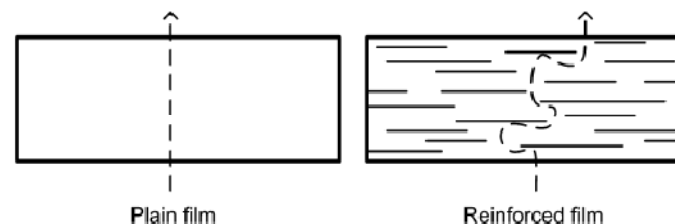

น้ำปลาที่บรรจุในขวด PET จะมีการเปลี่ยนแปลง
สีเร็วกว่าน้ำปลาที่บรรจุในขวดแก้ว โดยมี
อายุเพียง 8 เดือนเมื่อเทียบกับ 24 เดือนสำหรับ
น้ำปลาที่บรรจุในขวดแก้ว

ขวด PET มีต้นทุนต่ำกว่า มีน้ำหนัก
เบากว่า และหาได้ง่ายกว่า

แนวทางในการแก้ปัญหา

โดยการพัฒนาฟิล์มห่อหุ้มบรรจุภัณฑ์ให้มี
ความสามารถในการชะลอความเข้มของสี
น้ำปลา โดยไม่รบกวนหรือมีผลกระทบต่อ
กระบวนการผลิตน้ำปลา โดยการเติมสารเติม
แต่งที่สามารถป้องกันการแพร่ผ่านของ
ออกซิเจน และป้องกันแสง ซึ่งเป็นตัวเร่งใน
การเกิดปฏิกิริยาการเกิดสีน้ำตาลในน้ำปลา

เป้าหมาย

ฟิล์มใสห่อหุ้มบรรจุภัณฑ์ของน้ำปลาที่มี
คุณสมบัติชะลอความเข้มของสีน้ำปลาที่
บรรจุในขวด PET ในระหว่างการเก็บรักษา
ให้ได้ไม่น้อยกว่า 12 เดือน

วิจัยและพัฒนาที่เป็นโจทย์จากความต้องการของภาคเอกชนตั้งแต่เริ่มต้น (รวมวิจัย/รับจ้างวิจัย)

- การค้นหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (From idea to product)
- การพัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้นแล้วสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (From product to market)

คลัสเตอร์เกษตร
และอาหาร

การพัฒนาผลิตภัณฑ์
และประสิทธิภาพ
กระบวนการผลิต

คลัสเตอร์ทรัพยากรชุมชน
ชนบท และผู้ด้อยโอกาส

การใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรชีวภาพ
เชิงอุตสาหกรรม

**แผนการจัดตั้ง
Food and Feed Innovation Center
ณ อาคารนวัตกรรม 2 (INCII)**

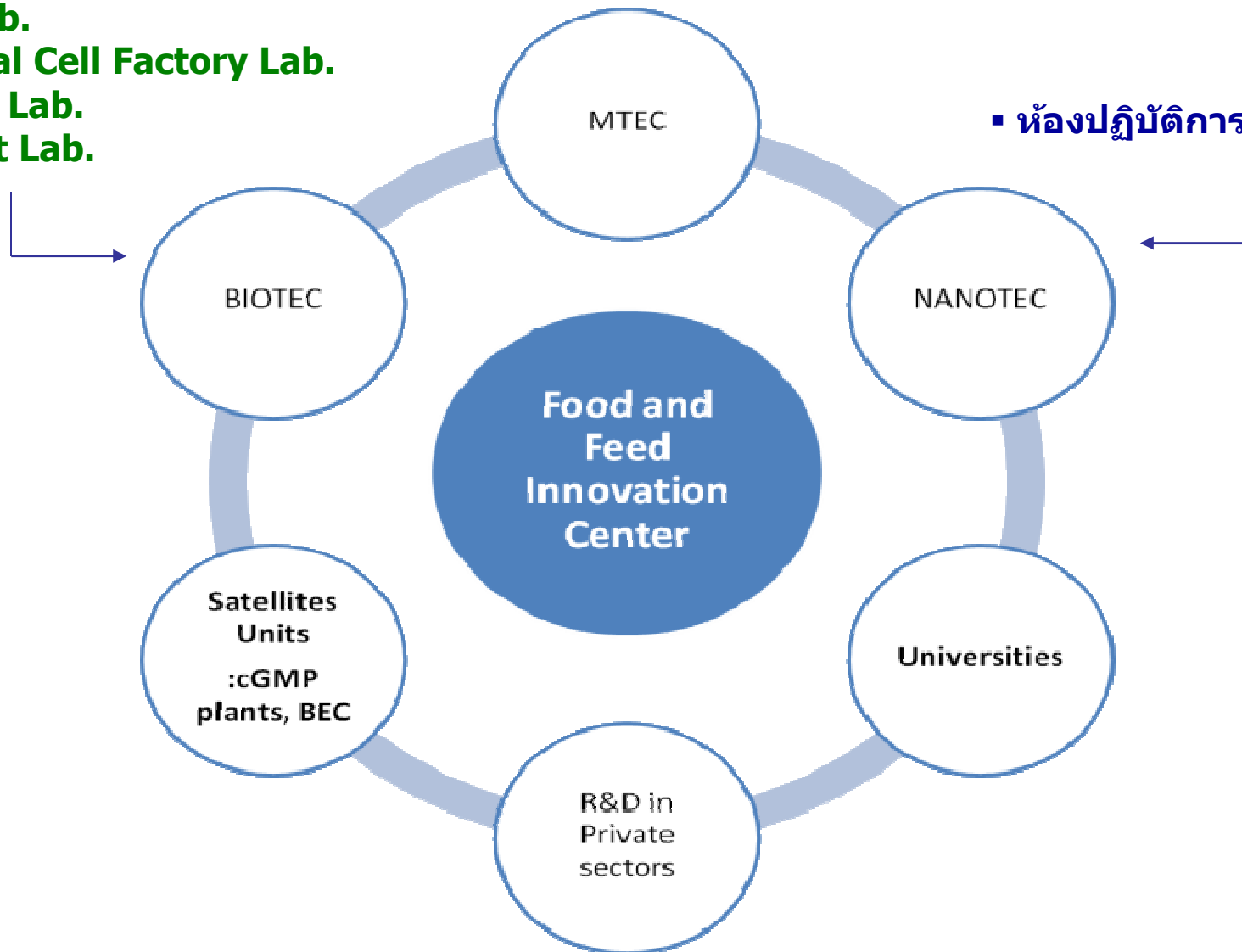

ความเชี่ยวชาญ : หน่วยงานภายในและภายนอก สวทช.

- Food Lab.
- Microbial Cell Factory Lab.
- Enzyme Lab.
- Ferment Lab.

- ห้องปฏิบัติการเคมีพอลิเมอร์
- ห้องปฏิบัติการฟิสิกส์พอลิเมอร์

- ห้องปฏิบัติการระบบนำส่ง

Food and Feed Innovation Center @ Inc2

สนับสนุนการบริการวิชาการ
และพัฒนาบุคลากร

- Training
- Consulting

วิจัยและพัฒนาที่เป็นโจทย์จาก
ความต้องการของภาคเอกชน

- Starter culture technology
- Enzyme for feed
- Food enzyme
- High value products

รองรับการทำงานวิจัยร่วมกับเอกชน
ผลักดันการถ่ายทอดเทคโนโลยี

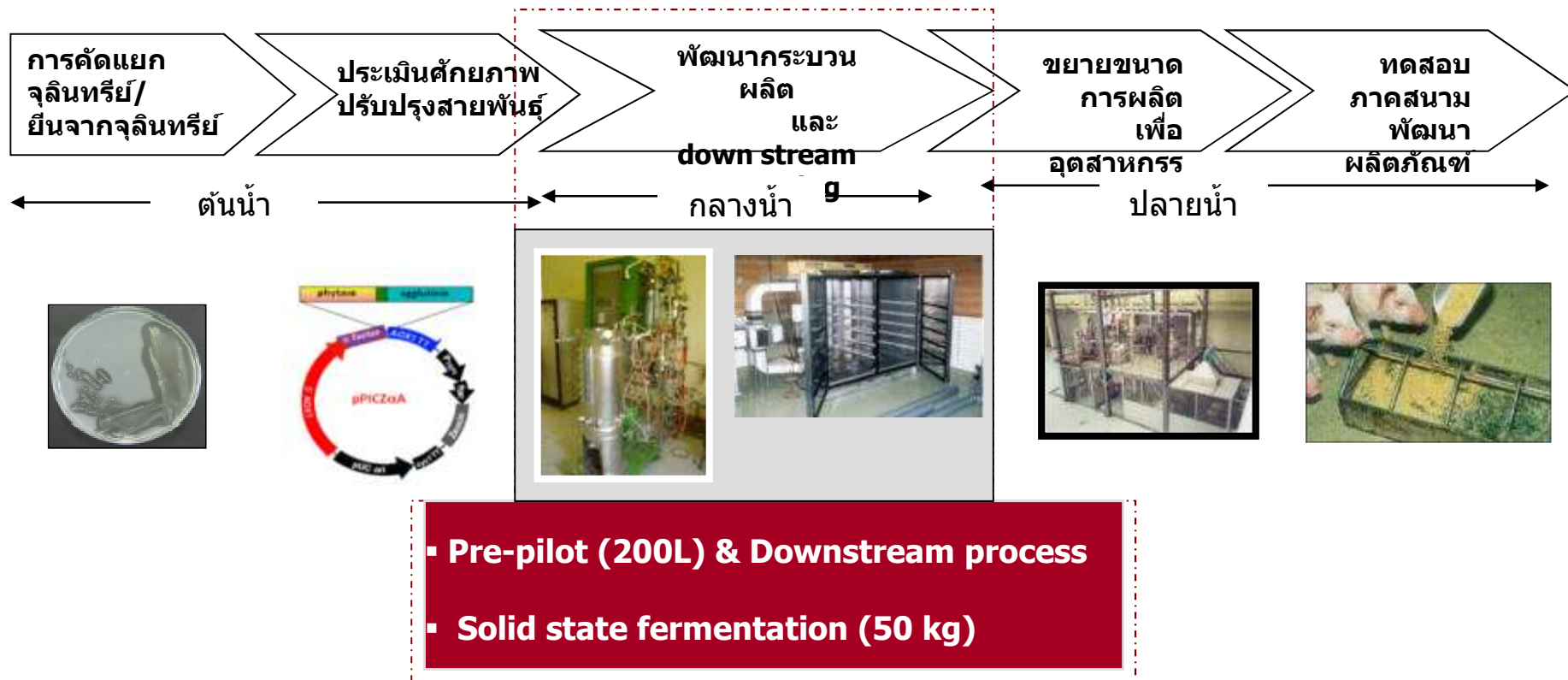
- Pre-pilot & Downstream process
- Solid state fermentation
- Bench space

กลไกความร่วมมือกับภาคเอกชน

เป้าหมาย: ผลักดันให้เกิดความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อให้ผลงานสามารถตอบสนองความต้องการ และสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ภาคเอกชนนำไปใช้ต่อยอดได้ และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

เครื่องมือสำคัญสนับสนุนการทำงานร่วมกับเอกชน

รองรับการทำงานทั้งจุลินทรีย์ wild type และจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม

- สนับสนุน **Delivery Mechanism** ย่นระยะเวลาวิจัยได้เร็วขึ้น 50% (จากเดิม 3-5 ปี)
- บริการ **Technical service** ให้บริการเช่าเครื่องมือสำหรับภาครัฐและเอกชน

FBRU: Innovative and practical solutions for your business

Thank you for your attention

Bioinformatics

AgriGenetics

Cyber

Health

Food

Plant

Water

Shrimp

Energy

Food

01010010010110010010110

11101001011010011010110

ATGCCGATCGAATCGATCTCT

TGCAATTCGATCGTGCTAGCA